

V i i LOP

Medlemsblad for
LOP – Landslaget for
offentlige pensjonister

NR. 3 – 2014 – Årg. 69

Etter landsmøtet:

- **SELVSTENDIG DRØFTINGSRETT**
- **FRAMTIDSFULLMAKT**

Innhold

Lederen har ordet	3
Nytt fra sentralstyret	4
Etter landsmøtet	5
Framtidsfullmakt	12
Pensjonsutvalget	16
Utvalgsinformasjon	20
Frimos fristelser	21
Minneord	22
Lokallagssidene	22
Sekretariatets spalte	27
Leserinnlegg	28
Medlemsfordeler	29
Kryssord	30
LOP i eldreråd	31

Redaktørens lille hjørne

Kjære leser,

Vel overstått sommer! Nå er vi i gang igjen. Møter, reiser og andre aktiviteter forberedes.

På landsmøtet fikk LOP den store jubileumsgaven; selvstendig drøftingsrett ved trygdeoppkjørene og statsbudsjettene fra og med 2015. Ett eksempel på at det nytter å stå på for det LOPs mål. Inspirasjon og motivasjon til fortsatt innsats på flere områder.

Fra tid til annen får LOP spørsmål om framtidsfullmakt. I dette nummer presenteres muligheter som ligger i denne. En framtidsfullmakt kan bidra til trygghet fordi man har lagt premisser for det videre liv selv om man ikke kan ta vare på seg selv lenger.

Lokallagene våre er aktive. Det gjenspeiles i spaltene. Kanskje det er en tur som passer for laget ditt også? Kanskje du vil starte lag i ditt distrikt og oppleve fellesskap med LOP-medlemmer? Daglig leder Karin S. Woldseth hjelper gjerne de som vil starte lag.

Medlemsbladet har fått to nye skribenter. Leder Isak Rosenvold har overtatt ansvaret for side 3-spalten. Nestleder Torild Ofstad gir nyheter fra sentralstyret. De er kommet vel i gang, og her blir det spennende lesing framover! Noe av det første landsmøtet gjorde, var å minnes medlemmene som er gått bort i perioden. I juli døde min forgjenger som redaktør, Jostein Fylling, 85 år gammel. Minneordene til Per Lygre minte meg om avslutningsintervjuet. Spørsmålet om planene videre, falt naturlig. Det var smil i stemmen da han antydte at han ville så gjerne oppleve å være pensjonist, nå når han skulle fylle 80 år! En varm takk for sju års innsats som redaktør

Maj Lindholt, redaktør

Medlemsblad for Landslaget for offentlige pensjonister, LOP, som er landets eldste og nest største pensjonistorganisasjon. LOP er uavhengig, partipolitisk og livssynsmessig nøytral. Utkommer 4 ganger årlig.

ISS 1890-3398
Opplag: 12.000

REDAKTØR

Maj Lindholt
91 72 77 91
tomaholt@start.no

REDAKSJONSRAÐ

Turid Frimo
tfrimo@gmail.com

Lillian Saxegaard
lillian.saxegaard@gmail.com

Randi Frankrig
randi.frankrig@gmail.com

May-Brith Brekke
maybrekk@sf-nett.no

ANNONSER

Ole Sandvik
926 46 269

Redaksjonen avsluttet 1/8.
Frist for nr. 4-2014 1/11.

Signerte artikler står for skribentens egne meninger. Ettertrykk tillatt med kildehenvisning.

SEKRETARIAT

Stortingsgt. 2, 0158 Oslo

Daglig leder: Karin S. Woldseth
22 42 22 55
post@lop.no
www.lop.no

Kontortid: man-fre 09.00–15.00

SENTRALSTYRET

Leder: Isak Rosenvold
905 73 468
isakros@hotmail.com

Nestleder: Torild Ofstad
954 37 233
Torildofstad@gmail.com

Styremedlemmer:

Johannes Bolstad
924 44 478
johannes.bolstad@bkkfiber.no

Paal Borsheim
971 76 980
paal.borsheim@lyse.net

Sigmund Jan Nordmo
413 37 761
sj-nor@online.no

Turid Mæhre Olsen
924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

Lillian Saxegaard
944 99 320
lillian.saxegaard@gmail.com

Varamedlemmer:

Astrid Bjellebø Bayegan
909 29 047
abayegan@online.no

Tore Lindholt
63840267
tomaholt@start.no

Per Loe
416 75 170
reid-lo@online.no

NETTREDAKTØR
Margaretha Hamrin
952 32 131
mgoer@online.no

PENSJONSUTVALGET

Hans Erik Pettersen
905 43 413
hanssep@online.no

HELSE- OG OMSORGS-UTVALGET

Torild Bjørlykke
909 88 907
torild-b@online.no

KURS-KONTAKT-KONFERANSEUTVALGET

Turid Mæhre Olsen
75 17 09 25
924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

TURUTVALGET

Lillian Saxegaard
944 99 320
lillian.saxegaard@gmail.no

LAYOUT OG TRYKK

Merkur Grafisk AS
www.merkurgrafisk.no

Forsidebilde og illustrasjonsfoto: shutterstock.com

Merkur Grafisk er
PSO-sertifisert
Vi tar kvaliteten på alvor!

Merkur Grafisk er
godkjent som
svanemerket bedrift.

Takk for tilliten!

Det er med glede jeg ser tilbake på landsmøte og 75 års jubileum i Bergen. Det var flotte debatter som grep tak i LOPs utfordringer og muligheter. Det avgåtte styret har gjort en stor jobb i landsmøteperioden og lagt godt grunnlag for videre utvikling av organisasjonen og fortjener all ros de fikk. Jeg takker for tilliten landsmøtet viste ved å velge meg som leder, og ser fram til å komme i gang med arbeidet.

Hittil har jeg brukt tid på å lese meg opp i Vi i LOP, protokoller, utvalgenes arbeid mv. Naturligvis er jeg ikke på det nåværende tidspunkt i stand til å gi meg i kast med å kommentere handlingsplaner, strategier og alt det mangfold som vår organisasjon inneholder. Men jeg ser for meg at vi i sentralstyret vil legge vekt på å videreføre arbeidet for å øke medlemstallet og gjøre LOP mer kjent. At LOP nå får selvstendig drøftingsrett vedrørende de årlige trygdeoppgjør og statsbudsjett, bør gjøre det enklere å gjøre LOP mer kjent og mer attraktiv for flere offentlige pensjonister.

Jeg vil her ellers begrense meg til å nevne et par saker som presser litt på. Det er Kjell Helland som tar et nytt tak i overgangen. Han vil, i hvert fall fram til sentralstyremøtet den 16. september, holde fast ved kontakten med Utdanningsforbundet. Dette er jeg takknemlig for og det er godt i overensstemmelse med behovet for å rekruttere nye medlemmer via forbundsavtaler.

I sentralstyremøtet etter landsmøtet i Bergen ble det ikke oppnevnt medlemmer til Helse- og omsorgs-

utvalget. Kjell er i full gang med finne kandidater slik at utvalget kan komme i arbeid så fort som mulig. Dette er et viktig utvalg som utarbeider høringsuttalelser i saker som er viktige for pensjonister.

Medieutvalg ble heller ikke oppnevnt. Maj Lindholt jobber med den saken.

Jeg har vært medlem av LOP i 2 1/2 år og styremedlem i Telemark lokallag det siste året. Nå ser jeg fram til å bli stadig bedre kjent med hele LOP – blant annet gjennom å besøke lokallag. Ta gjerne kontakt med meg eller med daglig leder Karin S. Woldseth i sekretariatet for avtaler.

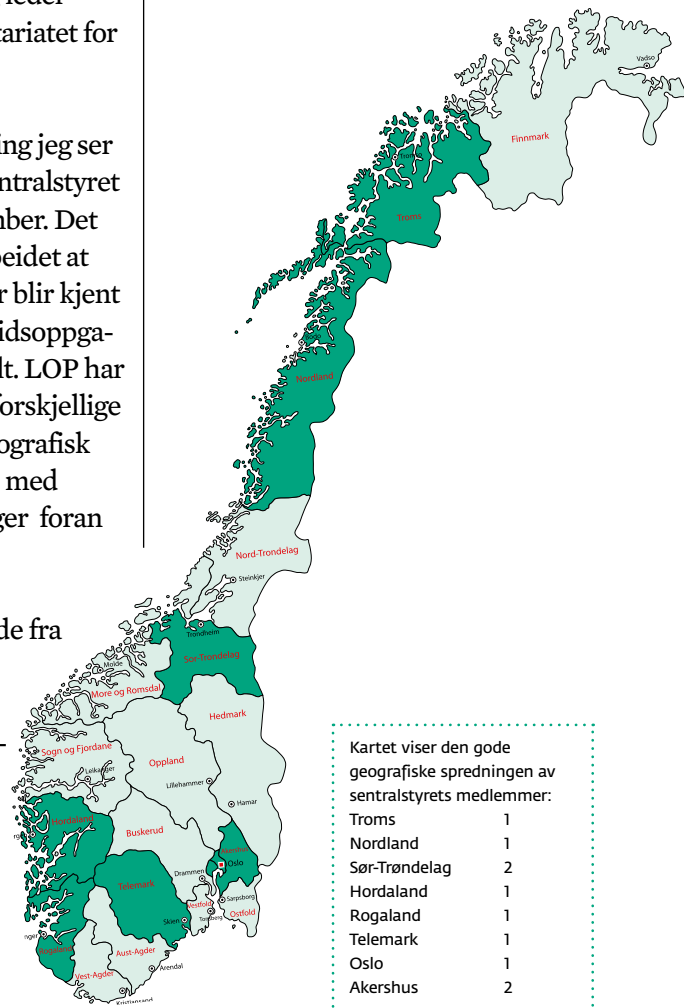
Det er også med forventning jeg ser fram til todagens møtet sentralstyret skal ha i midten av september. Det er viktig for det videre arbeidet at sentralstyrets medlemmer blir kjent med hverandre og at arbeidsoppgavene blir best mulig fordelt. LOP har valgt et sentralstyre med forskjellige yrkeserfaringer og god geografisk spredning. Det er lovende med tanke på arbeidet som ligger foran oss.

Min yrkesbakgrunn er både fra offentlig og privat sektor. I offentlig sektor har jeg arbeidet ved fylkesmannsembetene i henholdsvis Finnmark (Vardø) og Telemark. De siste årene før jeg ble pensjonist, var jeg direktør i Innovasjon Norge Telemark.

Jeg gleder meg til å bruke mine kunnskaper og erfaringer i LOPs tjeneste.

Isak Rosenqvold, leder

Nytt fra sentralstyret

Tekst: Torild Ofstad .
Foto: Margaretha G. Hamrin

I forlengelse av landsmøtet konstituerte det nyvalgte sentralstyret seg og det i seg selv var en spennende prosess. Slik må det være for at det skal bli skapt gode relasjoner og lagt et godt grunnlag for det nye sentralstyrets arbeid. Og sett med blikket til en ny nestleder lyktes vi godt både med å skape gode relasjoner og legge grunnlaget for videre arbeid.

Det var ikke minst takket være Johannes Bolstad fra det gamle sentralstyret, som også er innvalgt i det nye. Han sørget for at vi ble kjent med hverandre allerede under 75 årsjubileumsmiddagen kvelden i forveien.

Det er bra at noen blir med over tid slik at det blir kontinuitet i arbeidet. Det samme gjelder Turid Mæhre Olsen som også hadde tatt gjenvalg til sentralstyret. Hun hadde forbe-

Paal Borsheim, Astrid Bjellebø Bayegan, Turid Mæhre Olsen, Torild Ofstad, Isak Rosenvold, Johannes Bolstad og Sigmund Nordmo rett etter valgene på landsmøtet. Lillian Saxegaard, Tore Lindholt og Per Loe var ikke tilstede under fotoseansen.

redt forslag til nytt Kurs-Kontakt-Konferanse-utvalg.

Møtet gikk stort sett med til å ordne opp i en del praktiske saker som

attestasjonsmyndighet og møteplan for 2014/15.

I tillegg ble det oppnevnt medlemmer til følgende utvalg.

Pensjonsutvalget: Hans Erik Pettersen (leder), Jan Mønnesland og Per Loe.

Dette utvalget kan ha fire medlemmer og vil muligens bli supplert med en.

Turutvalget: Lillian Saxegaard (leder), Turid Frimo og Inger Trømborg.

Kurs-Kontakt-Konferanseutvalget: Turid Mæhre Olsen (leder), Turid Frimo og Gunda Falao Sparre.

Den 16. og 17. september skal sentralstyret igjen møtes for å legge planer for det videre løpet!

Mange spennende LED armaturer både for innendørs og utendørs bruk!

Skann kode og lær mer på www.defa.com

Kontakt din LOKALE elektriker

Energikontroll AS	77 69 61 10
Ishavsbyen Elektro AS	90 83 40 90
J.B. Elektro AS	93 83 40 00
Jensen Elektriske AS	77 75 19 50
Karlsen Elektro AS	40 00 67 10

elektrikerkjeden

Medlemmer av **norgeseliten**

Din trygghet - vårt ansvar!

LOP får selvstendig drøftingsrett

Den flotteste jubileumsgaven fikk LOP av landsmøtets hovedtaler: Selvstendig drøftingsrett ved trygdeoppgjørene og statsbudsjettene fra og med 2015.

Tekst og foto: Maj Lindholt

Vikarenes fredag

I Vi i LOP nr. 2 var både statsråd Robert Eriksson, ordfører Trude Drevland og Unio-leder Audun Folkestad oppført på talerlisten. Men andre plikter kalte og alle tre måtte sende stedfortredere.

Først ute var kommunalråd Marita Moltu (bildet) som ønsket velkommen til Bergen på vegne av ordføreren som

måtte delta i Bybanedebatten samme dag. Moltu gratulerte også med 75 års jubileet og ønsket lykke til med fortsatt innsats for å sikre og bedre kårene til offentlige pensjonister.

Sekretariatssjef i Unio, Ingjerd Hovdenakk (bildet), vikarierte for Folkestad. Hun fremhevet det gode samarbeidet mellom Unio og

LOP. At LOP nå får selvstendig drøftingsrett er ikke til hinder for samarbeidet videre, forsikret Hovdenakk som hedret Kjell Helland spesielt for «kraftinnsatsen» i denne landsmøteperioden.

Dagen hovedtaler ble statssekretær Thor Kleppen Sættem (H) i Helse- og omsorgsdepartementet. Statsråden var innkalt til Stortinget og måtte møte der. Sættem var innom

Kjell Helland og statssekretær i Arbeids- og sosialdepartementet, Thor Kleppen Sættem, med brede smil etter at selvstendig drøftingsrett var innvilget!

Referentene Willy Lønne og Kirsten Utaaker i en sjelden pause.

mange tema før han kom med jubileumsgaven: Selvstendig drøftingsrett fra og med 2015. Da var gleden så stor at tilhørerne nesten glemte at LOPs primærkrav om tannhelse ikke blir imøtekommet.

– Denne regjeringen vil prioritere de som trenger det mest, ikke gi litt til alle og enhver, sa statssekretæren med henvisning til at LOP har

Magne Askeland og Anne Lise Olsen dirigerte ordskiftene.

kritisert at de 800 kr til forebyggende arbeid over to år, ikke ble videreført. LOP har noen gode poenger her, sa Sættem, men regjeringen holder nok fast ved sin prioritering, iallfall foreløpig. Underreguleringen kunne han heller ikke love endringer av, og viste til at det er tverrpolitisk enighet om saken i Stortinget og at partene i arbeidslivet støtter den. ►

Sentralstyrets Nils Kristian Lie og Johannes Bolstad følger med.

Hva avkortingen angår, skal løftet holdes, men tidspunktet er ikke fastsatt. Reglene som gjør at det ikke er ekstra lønnsomt å arbeide i offentlig sektor for aldersgruppen 62-67 år, lovet han å se nærmere på.

Landsmøtetalen

Avtroppende leder Kjell Helland karakteriserte landsmøteperioden 2011-14 som turbulent, men bra. Han gjennomgikk de større sakene og minnet om at deltakelsen i Seniorens Fellesorganisasjon ble avsluttet fordi det var for dyrt og ikke svarte til forutsetningene. LOP har vunnet stor seier ved å få endret regelverket for statsstøtten slik at den ikke lenger administreres av Pensjonistforbundet. Riktignok medførte det i første omgang at LOP fikk avslått søknaden, men med juridisk bistand ble søknaden godkjent og beløpet økt. Sentralstyret har besøkt alle lokallag i landsmøteperioden. Bare i 2014 har eksempelvis Kjell Helland besøkt 24 lag og nestleder Turid Frimo 21 lag. Regioninndelingen av lokallagene innebærer at alle sentralstyremedlemmer har ansvar for en region hver, har bidratt til bedre kontakt og kommunikasjon. Tillitsvalgkursene – arrangert av Kurs-Kontakt-Konferanse-utvalget – er

Kjell Helland, Karin S. Woldseth, Turid Frimo, Åshild Hauan, Magne Helland og Aagot Flagstad på første benk.

det kommet meget positive tilbakemeldinger på.

Pensjonsutvalget og Helse- og omsorgsutvalget ble særlig framhevet og rost for «enormt arbeid». Utvalgene utarbeider høringsuttalelser til departementene, og slik blir LOPs synspunkter referert i stortingsmeldinger og kjent på Stortinget. Hans Erik Pettersen, leder for Pensjonsutvalget, har fått gode tilbakemeldinger etter muntlig høring om uføretrygd i stortingskomiteen.

Helland sa at LOP fremdeles sliter med å få innpass i etermediene, selv om nestleder har deltatt i TV-debatter. – Vi har tatt initiativ, sa han, men det er vanskelig å komme til. For øvrig er LOP godt synlig i papirpressen – særlig lokalt. Dette henger sammen med «kjøttvekta» og er en av årsakene til at verving er så viktig. LOP har stoppet tilbakegangen i medlemstallet totalt sett, men vi trenger avtaler med flere forbund, og må ikke gi opp det arbeidet som er på gang her. Visjonen er at LOP skal bli en paraplyorganisasjon for alle pensjonister fra offentlig sektor!

Etter talen deltok flere delegater i debatten med idéutveksling og

synspunkter. Noen av ideene om verving og økonomi: For å få markedsført LOP for kommende pensjonister, må det tas kontakt med arbeidsplasser om deltakelse i pensjonistforberedende kurs (arbeidskrevende, men det gir resultater). Legg ut medlemsbladet på biblioteket. LOP får ekstraintekter både sentralt og lokalt fra momsrefusjon – det krever bare registrering i Brønnøysund og innsending av korrekteregnskap! Grasrotandelen gir også kjærkomne kroner i kassen til lokallag.

Bergen seniorkor under sin dirigent Belinda Lerheim foresto fredagens nydelige underholdning. Koret har medlemmer i alderen «fra 90 år ned til nylig pensjonist». Første sang «I gode venners lag» gjenspeilet samholdet under landsmøtet.

Landsmøteforhandlingene

Landsmøtesakene ble så grundig presentert i nr. 2 at de skal ikke gjentas her.

Vedtakene var i hovedsak enstemmige. Det ble ikke åpnet for medlemskap for andre enn pensjonister fra offentlig sektor i denne perioden. Det nye sentralstyret skal utrede dette videre med utgangspunkt i at

Sentralstyrets Sigurd Dybvik og Turid Mæhre Olsen

ulike tilknytningsformer kan være mulig.

Spørsmål om sentralkontingentinnkreving forutsettes også utredet av sentralstyret.

Resolusjonsforslagene ble behandlet av redaksjonskomiteen før de ble enstemmig vedtatt. De vedtatte resolusjonene kan leses på nettsiden.

Valgkomiteens innstilling til sentralstyre og kontrollkomite samt sentralstyrets forslag til valgkomité 2017 ble vedtatt.

Takk

Avgått nestleder Turid Frimo takket Kjell Helland for stor innsats, utmerket jobb og godt samarbeid og overrakte gaven fra LOP. Helland takket Frimo med gode ord og gave. Deretter takket han av de styre-/varamedlemmene som gikk ut av styreverv; Åshild Hauan, Magne Helland, Aagot Flagstad, Nils Kristian Lie og Sigurd Dybvik.

Leder for kontrollkomiteen Johan Risa fikk også takk og blomster. Varm takk gikk selvfølgelig også til leder for teknisk komité, Jorunn Solberg, til dirigentene og referentene. Det er ingen tvil om at Bergen og omland lokallag har tatt gode avgjørelser hva angår hotell og medlemmer av teknisk komité. Landsmøtet ble meget vellykket.

Til slutt takket nyvalgt leder Isak Rosenvold for tilliten, og så var det tid for farvellunsj og det første møtet i et nesten flunkende nytt sentralstyre. Johannes Bolstad og Turid Mæhre Olsen er nå «veteranene» i styret.

Nye Hyundai i10
Ny sjarmør
på veien

Hyundai i10 Eco-Entry

kr 133 850,-

Nye Hyundai i10 er en ekte europeer, designet og produsert i Europa. Den er lengre, bredere og den er godt utstyrt. Uansett hvor langt du skal kjøre, vil du sette pris på i10s friske design og detaljene i kupeen.

Nå er den her! Les mer på www.hyundai.no

NEW THINKING.
NEW POSSIBILITIES.

Vikledende pris levert Oslo/Innrammen inkl. leveringskostnader (kr 8 900,-). Frakt til forhandler utenfor Oslo/Innrammen, årsavgift, vinstertjøl og metallic lakk kommer i tillegg. 5-år års fabrikkgaranti. For vilkår og betingelser, se www.hyundai.no. Vi tar forbehold om trykktid og endringer. Avbitt modell kan avvike fra tilbudt modell. Drivstofforbruk blandet kjøring i10 1,0 i105 hk MFT Eco-Entry : fra 0,43 l pr mil. CO₂-utslipp: fra 90 g/km. NOx=13 mg/km.

KONTAKT JØRAN LIEN PÅ BILTREND FOR ET GODT TILBUD. TLF 46842970

Jubileumsmiddagen

Lørdag ble 75 årsjubileet behørig markert med festmiddag med kaffe og Hvit dame, underholdning, taler og hyggelig samvær.

Til venstre: Jorunn Solberg og Gunda F. Sparre ledet jubileumsmiddagen i vakre Ulvikbunader. Gunda F. Sparre intervjuet musikkstudentene

Etter en aperitif på «gangen» benket alle seg rundt smakfullt pyntede bord og ble geleidet gjennom middagen av lokallagsleder Gunda Falao Sparre og leder for landsmøtekomiteen Jorunn

Solberg. Begge i sin beste skrud, vakre Ulvikbunader. To studenter ved Griegakademiet, Johanne Mjøs og Silje Erdem, ga musikalsk underholdning på høyt nivå.

Menyen var kortreist og smakfull. Også de som ikke er fra Bergen, vet nå at Hvit dame er en bløtkake med marsipan.

Kjell Helland holdt igjen en hovedtale og minnet om hva Katherine Hepburn sa da hun fylte 75: Jo eldre man blir desto mer ligner kaken et fakkeltårn.

Eli Vinje, LOP-leder 2007-11, gratulerte med dagen og fortalte at det er tøft å være gjest og måtte holde munn gjennom et landsmøte.

Gardermoen Hotell *Bed & Breakfast*

- Henter/bringer døgnet rundt
- Gratis trådløst nettverk
- Priser inkl. frokost

ENKELTROM fra kr **595,-**
DOBBELTROM fra kr **695,-**

«Syden-
hotellet»

Tlf: 63930050
www.gardermoenbb.no
e-post: hotel@gardermoenbb.no

Jo eldre man blir desto mer ligner kaken et fakkeltårn.
Katherine Hepburn

Åse Floa Stenrud hadde mye å snakke med Kjell Helland om på jubileumskvelden.

Skal sognepresten tale nå, eller skal folk få fortsette å hygge seg, spurte Nils Kristian Lie som hadde dagens vertinne, Turid Frimo, til bords da han holdt takk-for-maten-talen i både humor og alvor. Han minte om Haldis Moren Vesaas kloke ord: Utfordringer er en livseliksir som eldre trenger mer enn mye hvile.

Åse Floa Steinrud, leder for LOP Midt-Helgeland og en veteran hva landsmøtedeltakelse angår, var blant flere talere som gratulerte LOP med jubileet. Hun takket både Eli Vinje

og Kjell Helland for både nytte og hygge. Et flott eksempel på August Strindbergs ord om at «alder er relativt» som Kjell Helland tidligere hadde sitert.

Hans Erik Pettersen fikk deltakerne med på stående skål for sentralstyret som var kveldens formelle vertskap og for den tekniske komité for gjennomføringen.

Tidligere leder Eli Vinje var blant gratulantene.

Sosiale aktiviteter

Båttur

Solen ble i Bergen under hele landsmøtet og teknisk

komité var særlig takknemlig fredagskvelden da båttur på M/F Skånevik var på programmet.

Først en busstransfer fra flyplassen til kaien, deretter tre deilige timer på blikkstilte sjø i hyggelig selskap og med deilig mat. Utsikten fra dekket var praktfull, temperaturen god og det var fint å være utendørs etter en lang dag i møtesalen.

Magne Helland, Sandnes og Jæren, lo godt sammen med daglig leder Karin S. Woldseth.

Byvandring

Ledsagerne var fornøyd med kyndig guiding av lokallagsmedlem Egil Ertresvaag i Bergen sentrum lørdag formiddag.

◀ *Åse Floa Steinrud, Sissel Hope Haugberg og Turid Mæhre Olsen fra Midt-Helgeland sammen med Tove Lian, Rana.*

Avslutningslunsj med mye moro: Inger Trømberg og Randi Frankrig fra Indre Østfold, Solveig Finsrud fra Nedre Romerike sammen med Lillian Saxegaard og Turid Frimo fra Oslo. ▶

Rett til medlemskap i LOP

På landsmøtet i juni ble det tatt til orde for at LOP burde åpne for medlemskap også for andre enn offentlige pensjonister. Dette ble nedstemt, og det er gode grunner for det.

Av Inger Stolt-Nielsen, leder LOP Haugaland

Felles for oss i

LOP er at vi har opptjente pensjonsretter, det er altså ingen minstepensjonister i vår medlemsmasse. Et av våre krav til myndighetene er at økning i minstepensjon ikke må skje på bekostning av våre opptjente rettigheter. Det er altså en klar interessemotsetning mellom oss og pensjonister uten opptjent pensjonsrett.

Gjennom yrkeskarrieren har svært mange av oss opplevd å bli lønnstapere i det ene lønnsoppgjøret etter det andre. Ansatte i privat næringsliv har hatt en lønnsvekst som langt overstiger det vi har hatt, og vår arbeidsgiver i stat eller kommune har vist liten vilje til å opprette de skjevheter som har oppstått. Argumenter vi ofte har hørt både fra arbeidsgivere og ansatte i privat næringsliv har vært at vi har hatt bedre stillingsvern, og vi har hatt en pensjonsgaranti som kunne betraktes som utsatt lønn. Denne utsatte lønnen vil vi nå kreve inn uten å måtte dele den med andre som har fått sin lønn underveis i karrieren.

Offentlige pensjoner samordnes med Folketrygdens pensjoner. Pensjoner fra private pensjonsforsikringer samordnes ikke. Også her er offentlige pensjonister i en særstilling som tilsier at vår organisasjon ikke skal åpnes for hvem som helst.

Da pensjonsreformen skulle gjennomføres, ble etterslepet fra foregående år inndradd fra pensjonister med tilgodehavende og utdelt til minstepensjonister uten opptjent tilgoderett. Dette rammet i første rekke våre medlemmer. Dette ranet fra offentlige pensjonister er en god illustrasjon på den interessekonflikt som ligger til grunn for at vi som offentlige pensjonister har behov for en egen interesseorganisasjon for å ivareta våre interesser.

Nytt av året er at LOP nå er forhandlingspart og høringsinstans i pensjonsspørsmål. Dette er svært gledelig, men det forsterker også kravet om at bare offentlige pensjonister kan være medlem i LOP. Som offentlig pensjonist regnes ikke bare vi som har egenopptjening i det offentlige, men også dem som gjennom ekteskap eller samboerskap har en arvet pensjonsrett fra offentlig pensjonskasse.

Hotell i Tromsø

Gunstige kurs- og konferanselokaler

Ypperlig for turgrupper/idrettslag

- Rimeligst i fylket? Vi har kuttet prisene
- Gratis parkering – også for turbusser
- Gratis oppkobling til trådløst nettverk
- Nylig oppusset

HOS OSS ER DET HYGGELEG Å BO!

Sydspissen Hotell

Strandveien 166,
9006 TROMSØ
Telefon: +47 77 66 14 10
www.sydspissenhotell.no

Byporten Tannklinikk

- med et smil

Spesialist i oral kirurgi*

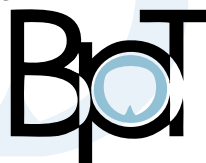
NAV spesialkompetanse implantatprotetikk *

Allmennpraksis

* Refusjon fra NAV

77 67 31 00 Skippergt. 32, 9008 Tromsø

www.byportentannklinikk.no

Framtidsfullmakt – trygghet for deg og dine

Vi liker ikke å tenke på hva som skal skje hvis vi ikke lenger klarer å fungere lenger. Ikke liker vi å bekymre oss for det heller. Pårørende kan synes det er et vanskelig spørsmål å ta opp. Her presenteres en god mulighet til å ta grep mens hodet fungerer. Per Lygre gir innsikt i hva en framtidsfullmakt innebærer og argumenter for å opprette en slik. Synnøve Ladstein supplerer med en ønskeliste for alderdommen.

Hva er en "Framtidsfullmakt", og hvem trenger det?

"Øyvind het han og skrek da han ble født".

Slik var starten for de fleste av oss. Vi ble født inn i denne verden og hadde ingen innflytelse på det som skjedde. Vi ble tatt hånd om, og vi fikk omsorg, varme og kjærlighet. Så gikk årene. Vi ble kvinner og menn som kunne gi omsorg, varme og kjærlighet. Så flyttet barna våre ut, og vi fikk mer frihet. Men vår kapasitet ble noe redusert etter som årene gikk. Mye av tiden satt vi i godstolen – noen ektepar og noen enslige. Noen av våre basale behov kunne bli mangelvare. Det er her mange av pensjonistorganisasjonene gjør et utmerket arbeid på det lokale plan. En av dem er LOP Sandnes og Jæren. Det arrangeres møter, kurs, reiser og opplevelser på konserter og teater. Medlemmene møter fram til felleskap i så stort antall at det knapt er lokaler store nok. Et arrangement er noe å se fram til, noe å oppleve og noe å tenke tilbake på. Det gir variasjon og næring i hverdagen.

Vi nærmer oss den andre enden av livet.

Så lenge vi er friske og "rørige" er alt vel. Men når vi blir eldre, blir mange av oss belastet med sykdom og ensomhet. Likevel: Vi ønsker å leve livet i verdighet.

Det er her spørsmålet dukker opp: Kan vi i våre tidlige år som pensjonister, planlegge for tiden som kommer? Ja, vi kan det, og noen har gjort det. Vi har et utmerket offentlig omsorgsvesen i landet vårt. Opp gjennom yrkesaktiv periode i livet har vi bidratt til en trygg alderdom med en trygdeavgift. Og vi sørget for at de som ikke selv kunne bidra, også fikk en trygg framtid. Vi er sikret å bli tatt hånd om i et A 4 program. Men i våre tidlige pensjonistdager kan vi ha forestillinger om en alderdom som er preget av egne ønsker. Det er ikke sikkert at slike ønsker automatisk passer inn i et A4 opplegg. Vi kan ha sterkt ønske om å bli boende hjemme så lenge som mulig. Det er hjemme vi hører til.

Men da kan vi trenge hjelp til mange ting.

Vi kan – mens vi er "oppegående" mennesker – **legge plan for vår framtid og hvem som skal gripe inn når vi selv ikke fungerer "optimalt" lenger.** Vi kan gi en eller flere (oftest innen familien) en **framtidsfullmakt.** **Hva er nå det?**

Det er en juridisk bindende avtale mellom den som gir fullmakten og fullmektigen. Slik fullmakt er skriftlig og undertegnes av den som gir fullmakten og den som skal være fullmektig. Den skal undertegnes samtidig av begge parter og av to vitner. Tid og sted for undertegning skal også framgå. **Slik fullmakt trer i**

kraft en gang i framtiden. Det er den helsemessige tilstanden som avgjør tidspunktet. Nærmeste pårørende skal alltid varsles både om tidspunktet fullmakten gjøres gjeldende og om hvilke tiltak som setts i verk. En framtidsfullmakt kan innholde detaljert beskrivelse av områder fullmektigen skal ivareta. **Det kan gjelde økonomi, helse og praktiske forhold i hjemmet.** Eksempel: Fullmektigen kan bestemme at bilkjøring må opphøre.

Ved framtidsfullmakt ivaretar fullmektigen de livsbetingelser som er beskrevet. Også avslutningen av livet og begravelse kan være beskrevet.

Når den mentale tilstanden svekkes for en del av oss, vil vi ha behov for variasjon i hverdagen – besøke noen eller få besøk, en biltur fra tid til annen, litt tilpasset mosjon, møte andre mennesker, en tur i gata osv. Dette kan en fullmektig hjelpe oss med.

Det er lett å ”gro fast” i godstolen foran TV. Vi får med oss nyhetene om krig og krigens ofre, om ulykker og død, om store og små forbrytelser. Vi får også med oss politisk hakke-mat i stort og smått. Mye av dette og lite av godt livsinnhold gir ikke det livsmot og den trivsel vi ønsker vårt liv skal fylles med – selv når vår mentale tilstand er svekket.

Ikke alle vil ha behov for framtidsfullmakt. Mange av oss har pårørende som vil sørge for at vi får dekket et naturlig behov i vår alderdom. Men for noen av oss kan det være aktuelt å tenke gjennom vår livssituasjon og legge plan for framtiden. Ved starten av livet ble vi tatt hånd om og vi fikk omsorg, varme og kjærlighet. Når den andre enden av livet nærmer seg, vil mange av oss få de samme behovene. En framtidsfullmakt kan være hjelp til å leve i verdighet.

Min ønskeliste for alderdommen

Bilkjøring:

Ta sertifikatet fra meg når jeg er blitt en fare for omgivelsene med kjøringen min.

Selg bilen, og sett pengene på en ”drosjekonto”. (Ikke hør på meg, dersom jeg sier at barnebarnet kan få overta bilen gratis.) Jeg kommer til å trenge drosjer. Jeg ønsker ikke å være avhengig av at andre har tid eller lyst til å kjøre meg - når jeg vil.

Regninger:

Overta betalingen av regninger. Bare la meg kontrollere at det ikke er noe som blir betalt uten at jeg har mottatt varen eller tjenesten.

Helsen:

Ikke la meg forfalle mer enn nødvendig. Få meg til lege og tannlege minst to ganger i året.

Medisinene mine er viktige. **Jeg vil ikke lide**, ikke fryse – og jeg vil sove om natten. Fotpleie vil jeg også ha jevnlig, og stell av hår og negler når det er nødvendig. Husk at jeg liker å se ordentlig og ”pen” ut.

Lukt:

Jeg vil ikke lukte. Pass på at jeg dusjer regelmessig. Ikke skal det lukte innestengt i hjemmet mitt heller. Luft ut selv om jeg protesterer. Pakk meg heller inn i tepper mens det pågår, og sett ovnene på for fullt etterpå.

Klær:

Få meg til å skifte klær, spesielt undertøy. Kast klær som er ubrukelige og sjaskete. La meg heller ha pene, praktiske klær som kan vaskes og kanskje ikke trenger å strykes. (Men vær så snill å stryke blusene mine og dukene!)

Husarbeid:

Skaff meg vaskehjelp! (om mulig.) En som vasker når det er nødvendig, som kan handle for meg, gå turer med meg av og til, og som kan følge meg på nødvendige ærend.

Gaver:

Sørg for **gaver fra meg** til barn, barnebarn og andre til jul og fødselsdager. Ta penger fra kontoen min, og la saldoen bestemme hvor store gavene skal være. Det er viktig for meg å signalisere at jeg er med jeg

Til bruk for den det måtte passe. Tilpass punktene etter dine egne ønsker og behov.

også. La gavene til meg være de drikkevarene jeg liker best, gode ansikts- og håndkremer, lesestoff, musikk, sjokolade og selvsagt – **blomster**.

Telefon og medier:

TV, radio og telefon må befinne seg i nærheten av godstolen min. Jeg ønsker en telefon med store tall, om nødvendig, og et stort oppslag på veggene med alle viktige telefonnumre. La meg ha tilgjengelighet til e-mail og internett så lenge det er rimelig.

Mat og besøk:

Når det gjelder maten, burde jeg egentlig skrive en liste over den maten jeg er spesielt glad i, men ettersom årene går, varierer smaksansen. Jeg foreslår imidlertid at mat kjøpes inn etter forhold og lyster. I tillegg: Når dere kommer på besøk og ønsker servering, ta med dere mat. Jeg vet ikke hvor urenselig eller giddeløs jeg kommer til å bli. Men en ting er sikkert: Besøk kommer til å bli viktigere og viktigere for meg, jo eldre og skrøpeligere jeg blir.

Pleiehjem/sykehjem eller lignende tilbud:

Så kommer det jeg helst ikke vil tenke på, det som skjer dersom jeg ikke kan bo lenger i mitt eget hjem, som blir mer og mer kjærte for meg.

Hvis jeg må flytte inn i en omsorgsbolig eller til et "hjem" (der jeg forhåpentligvis får mitt eget rom i nydelige omgivelser og med verdens hyggeligste pleiere), ønsker jeg at dere, i samarbeid med meg, skaper et skikkelig hjem med noen av mine kjæreste møbler, gardiner og alt som ellers skal til. Selv om jeg ikke lenger kan lese bøker, ønsker jeg å ha noen av mine bøker med meg. De er jo mine venner! De bilder/malerier/billedvevtepper m.v. jeg er knyttet til, skal henges på veggene – avhengig av plass. Familiebilder er viktige. Og – la et bilde av meg som ung, stå fremme. Slik at alle som ikke kjente meg den gangen, kan se det mennesket jeg en gang var.

Grensesetting:

Minn meg på at jeg selv har bedt om hjelp! Ikke la meg utfordre tålmodigheten deres med mas og

trang til selv å ville ordne opp. Fortell meg at nå er det nok! Understrek at jeg må stole på at dere vet hva som er best for meg.

Døden:

Jeg vil ikke holdes i live uten at det er noe liv for meg. I bankboksen min ligger papirene "Mitt livs testament". Jeg er ikke redd for å dø. Døden er enten en ny fødsel, som kan være utfordrende, eller en evig søvn – altså ingenting.

Men – jeg håper at jeg slipper mye smerter, og at jeg ikke blir liggende i lang tid uten noe liv og dermed får en uverdig slutt på livet.

Til bruk for den det måtte passe. Tilpass punktene etter dine egne ønsker og behov.

(Kilde: Nesten riktig avskrift etter en artikkel om Sigrun Dortheadatter Woje i «Hjemmet» nr. 1/13)

Planlegger dere ny tur?

- Vi har lang erfaring med å skreddersy foreningsturer til hele Europa
- Vi ordner alt på turen (reise, opphold, mat og utflukter)
- Spør oss om et uforpliktende tilbud og vi gir dere raskt og presist svar
- Vi har også et stort utvalg av åpne påmeldingsturer til inn- og utland

Vi har reiseledere som kan være med!

Personlig oppfølging

Best på pris!

Tur med buss, fly eller båt? Dere bestemmer

DAG AASBØ TRAVEL

post@dagaasbo.no

www.dagaasbo.no

37 15 70 31

facebook.com/dagaasbotravel

Trygdeoppgjøret i vår

Resultatet av trygdeoppgjøret skulle nå være kjent. Alderspensionistene får en økning i løpende pensjoner på 2,89 prosent fra 1. mai. Alle burde nå ha fått oppdatert sin pensjon pluss etterbetalt fra mai måned.

Tekst: Hans Erik Pettersen, leder av Pensjonsutvalget

Slik drøftingene er regulert, blir realitetene i sterk grad et spørsmål om beregninger og stipulering av framtidig lønnsinntekt for de yrkesaktive. Det siste er det regjeringen som spår gjennom revidert nasjonalbudsjett som blir lagt fram like i forkant av drøftingene. Ofte undervurderer regjeringen lønnsveksten. Slik også i fjor, da ble den vurdert 0,4 prosentpoeng lavere enn det faktisk ble. Dette etterslepet ble en del av tillegget til alderspensionistene i år. Det er bra at vi får kompensert for etterslep/for lav stipulering av lønnsvekst. Så får vi se neste år om det også da må kompenseres.

Derimot er det ikke bra at alderspensionistene blir trukket med i

prinsippet 0,75 prosent i forhold til lønnsveksten til de yrkesaktive. Når jeg bruker begrepet i prinsippet er det fordi myndighetene har lagd seg en formel som i praksis gir ett høyere fratrekk, i år 0,78 pst.

Denne underreguleringen er alle pensjonistorganisasjoner imot.

I drøftingsmøtet ble det fra LOP og de andre yrkesorganisasjonene gjort en protokolltilførsel der man ba om at underreguleringen av pensjonisters lønn må tas opp i forbindelse med evalueringen av pensjonsreformen fram mot 2017.

Statsråd Robert Eriksson uttalte at han hadde registrert at pensjonsreformen hadde gitt utilsiktede

virksomheter, og sa seg villig til å se nærmere på dette i forbindelse med evalueringen av reformen.

Trygdedrøftingene er i prinsippet drøftinger om tillegg i alderspensjonene i folketrygden. Men da offentlige tjenestepensjoner blir regulert med samme presentsats som i folketrygden, betyr disse drøftingene mye for oss. LOP har en samarbeidsavtale med Unio og har møtt i drøftingene som del av Unios delegasjon.

Nå er det imidlertid gjort klart fra regjeringen at fra neste år vil LOP kunne møte som egen delegasjon. Det er vi glad for.

Fullt gjennomslag i Stortinget for fortsatt skjerming av levealdersjustering for uføre

Dette er lagt ut på LOPs nettsider, men da alle ikke har tilgang til disse, gjentas noe her.

Tekst: Hans Erik Pettersen, leder av Pensjonsutvalget

LOP har fått fullt gjennomslag i Stortingets Arbeids- og sosialkomitee i forhold til skjerming av levealdersjustering av uføre. Stortingskomiteen avga innstilling vedrørende stortingsproposisjon 66. Når det gjelder skjermingstillegget viser flertallet, alle unntatt H og FrP, til LOPs innvending til lovforslaget

som ble fremsatt i høringsmøtet og i notats form til komiteen. Stortinget fulgte dette senere opp der alle partiene unntatt regjeringspartiene stemte for flertallsinnstillingen.

Un, dertegnede var på vegne av LOP den eneste fra organisasjonssiden som benyttet seg av høringsmulig-

heten i Stortingskomiteen, og stilte opp sammen med nestleder Turid Frimo.

Utdrag fra komiteens innstilling:
Komiteen viser til Innst. 80 L (2011–2012) jf. Prop. 130 L (2010–2011). I proposisjonen foreslo daværende regjering Stoltenberg II, at uføres

alderspensjon i utgangspunktet skulle levealdersjusteres etter samme regler som yrkesaktives alderspensjon, men at årskullene 1944–1951 fra 2011 skulle få en delvis skjerming for virkningen av levealdersjusteringen med 0,25 prosentpoeng fordi det knyttet seg usikkerhet til hvordan arbeidsgivere ville tilpasse seg de nye reglene. I 2018 skulle det så vurderes hvordan skjermingen skulle videreføres, basert på arbeidsgiveres faktiske tilpasning til den nye levealdersjusteringen og utviklingen i antall uføre.

Begrunnelsen fra daværende regjering var at grunnlaget for en permanent regel var for spinkelt. Regjeringen Solberg foreslår nå, med utgangspunkt i Sundvoldenerklæringen, å oppheve ordningen med skjermingstillegg for uføre født fra og med 1948. Det innebærer at uføres alderspensjon heretter levealdersjus-

teres på samme måte som alderspensjonen til arbeidsgivere.

Komiteen viser til Stortingets høring i saken, der Landslaget for offentlige pensjonister (LOP) ber om at Stortinget opprettholder sitt tidligere vedtak om delvis skjerming og ny vurdering for 2018, da man på det tidspunktet vil ha bedre kunnskap om hvordan arbeidsgivere faktisk tilpasser seg den nye levealdersjusteringen av alderspensjonen. LOPs begrunnelse er at uføre får en dobbelt ulempe ved at de har lavere inntekt enn yrkesaktive i tiden før alderspensjonering, samtidig som de er avskåret fra muligheten til å jobbe lenger for å motvirke effekten av levealdersjusteringen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Framskrittspartiet, støtter de synspunktene LOP fremmet i høringen.

Flertallet viser i den forbindelse til Stortingets vedtak 12. desember 2011, der Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ga sin tilslutning til regjeringen Stoltenberg II sitt forslag om delvis skjermingstillegg i alderspensjonen til uføre født 1947–1951, med ny vurdering i 2018. Flertallet støtter derfor ikke regjeringens forslag til endringer i folketrygdlovens § 19-9 a, overskrift og første ledd.

Det må tilføyes at prop'en inneholder en del innstramminger for de uføre, som LOP kommenterte og gikk imot i forkant av proposisjonen. Men LOPs hovedfokus var framtidig alderspensjon for de som har vært uføre. Vi er glad for at vårt arbeid for fortsatt skjermingstillegg lyktes.

Trygdeavgift og andre skatteendringer for alderspensjonister

Pensjonsreformen trådte i kraft fra og med 2011. I den forbindelse ble det også en del endringer i forhold til skatt og trygdeavgift for alderspensjonistene. Det som en i første grad la merke til, var økningen i trygdeavgiften og innføring av skattefradrag i stedet for fradrag på inntekten. Jeg skal i følgende innlegg gå nærmere inn på de enkelte endringer.

Av **Per Loe**, medlem av Pensjonsutvalget

Økning av trygdeavgiften

Trygdeavgiften var til og med 2010 tre prosent av brutto alderspensjon. Ved innføring av pensjonsreformen i 2011 ble trygdeavgiften økt med 1,7 prosent til 4,7 prosent. Fra og med 2014 ble det en ytterligere økning på 0,4 prosent til 5,1 prosent. En økning på til sammen 2,1 prosent i løpet av

en periode på fire år må anses som betydelig.

Trygdeavgiften for vanlig lønnsinntekt og sykepenges for personer i aldersgruppen 17 til 69 år er 8,2 prosent. Her har det ikke vært noen endringer. Endringene berører bare alderspensjonister, og trygdeavgiften

nærmer seg stadig satsen for de yrkesaktive. Hva med neste års statsbudsjett? Dette bør vi ha i minne.

Den nedre grense for å beregne trygdeavgift i 2014 er kr 39.600. Avgiften utgjør aldri mer enn 25 prosent av den del av grunnlaget som overstiger kr 39.600. ▶

Skattefradrag/særfradrag for alder
Særfradraget for alder ble opphevet fra 2011. Samtidig ble det innført et nytt skattefradrag for alderspensjonister og mottakere av AFP. Noen alderspensjonister kom bedre ut, andre dårligere. Satsene endres fra år til år.

Som en ser av tabellen, har det i årene fra 2011 til 2013 vært en økning av maksimumsbeløpene. I 2014 er det en reduksjon. Det blir grunnet dette for 2014 en skatte-skjerpelse for pensjonister med bruttopensjon over gjennomsnittet, og en skattereduksjon for de med lavere bruttopensjon.

Det vises til følgende eksempel: En alderspensjonist med brutto alderspensjon i 2013 på kr 218.000 vil få kr 488 mere i skattefradrag i 2014 med samme bruttopensjon, mens derimot en med brutto alderspensjon på kr 365.000 i 2013 vil få kr 172 mindre i 2014 med samme bruttopensjon. Men da alle får en økning i sin bruttopensjon fra 2013 til 2014, vil de fleste få en reduksjon i skatte-

Fra og med 2011 har satsene vært som følger:

År	Maksimalt skattefradrag	Maksimum beløp for å få skattefradrag
2011	28.150	498.610
2012	29.300	518.950
2013	30.300	537.709
2014	30.000	534.850

fradraget. Da får ikke pensjonsopp-gjøret for 2014 samme verdi lengre. Pensjonsinntekter under kr 175.900 får fullt skattefradrag i 2014. Inntekt mellom kr 175.900 og kr 266.900 får redusert skattefradraget for 2014 med 15,3 prosent. Inntekt mellom kr 266.900 og kr 534.850 får redusert skattefradraget med ytterligere 6 prosent. Pensjonsinntekt over kr 534.850 gir ikke noe skattefradrag i det hele tatt.

Ifølge reglene for særfradrag for alder, som opphørte fra og med 2011, fikk en enslig alderspensjonist en reduksjon i skattbar alderspensjon på kr 19.368, noe som ville medført kr 5.229 mindre i skatt med en skatteprosent på 27. Ektefeller delte et helt særfradrag slik at de fikk kr

9.684 hver og kr 2.615 hver i redusert skatt. En enslig alderspensjonist med mer enn kr 447.700 i bruttopensjon taper på de nye reglene med innføring av skattefradrag. Ektefeller med en pensjonsinntekt på mer enn kr 491.270 hver, taper også etter de nye reglene. Dette særfradraget for alder hadde vært uendret gjennom mange år. Særfradrag for alder reduserte inntekten til og med 2010, mens skattefradrag reduserer skatten fra og med 2011.

Minstefradraget

I minstefradraget mellom alderspensjonister og lønnsinntakere er det store forskjeller. Jeg viser utviklingen fra 2011 og til 2014:

Landslaget for offentlige pensjonister (LOP) har samarbeid med:

- OPPF (Oljedirektoratet/Petroleumsdirektoratet)
- Sykepleierforbundet • Presteforeningen
- Skolelederforbundet • Mattilsynet
- Meteorologisk Institutt

År	LØNNSINNTEKT			PENSJONSINNTEKT			Diff.
	Sats %	Øvre grense	Særskilt fradrag	Sats %	Øvre grense	Nedre grense	
2011	36	75.150	31.800	26	62.050	4.000	12.200
2012	38	78.150	31.800	26	65.450	4.000	12.700
2013	40	81.300	31.800	26	68.050	4.000	13.250
2014	43	84.150	31.800	27	70.400	4.000	13.750

Tabellen viser at differansen mellom lønnsinntekt og alderspensjon stadig blir større. Den nedre grense for inntekt har vært uendret over mange år for begge parter, mens den øvre satsen for lønnsinntekt øker hele tiden i forhold til pensjonsinntekt, både når det gjelder prosent og differanse mellom maksimum beløp.

Skatteyster som kun har lønnsinntekt, får det høyeste av minstefradraget i lønnsinntekt og det særskilte fradraget i arbeidsinntekt. Nedre grense for arbeidsinntekt er kr 4.000, men blir erstattet av det særskilte fradraget dersom vedkommende har arbeidsinntekt. Dersom en person har både pensjons- og

lønnsinntekt, blir summen av minstefradraget i lønnsinntekt og minstefradraget i pensjonsinntekt begrenset oppad til øvre grense i minstefradraget for lønnsinntekt, for 2014 vil dette si kr 84.150.

Konklusjon

Skatteendringene har ført til at alderspensjonistene har fått økt skattebelastning i forhold til de yrkesaktive, til dels betydelig. Spesielt gjelder dette økningen av trygdeavgiften fra 3 prosent til 5,1 prosent i tidsrommet 2011-2014. Økning av trygdeavgiften i perioden er det kun alderspensjonister som har fått.

Enda større blir forskjellen i skattebelastningen når det gjelder minstefradraget. Her har de yrkesaktive fått en økning fra 36 prosent til 43 prosent i løpet av fireårsperioden, mens alderspensjonistene har fått en økning fra 26 prosent til 27 prosent i løpet av samme periode. Nedre grense for minstefradraget slår også klart skjevt ut. Alle med arbeidsinntekt kan trekke fra minimum kr 31.800, mens en alderspensjonist kan trekke fra bare kr 4.000.

Når det gjelder å få gjort noe med skattebelastningen for alderspensjonister i forhold til yrkesaktive, har LOP store utfordringer foran seg.

Verdier i livet

*Vi kan ikke leve
av bare penger,
det følger kortvarig lykke
med det,
et godt hjerte
er det vi trenger,
noe vi kan leve med,
vi kan kjøpe oss
biler, hus og hytte,
men vi kan ikke kjøpe
evnen til å lytte,
vi kan kjøpe luksus
og fine klær,
men vi kan ikke kjøpe
evnen til å være nær,
vi kan kjøpe status*

*og i luksus bo,
men vi kan ikke kjøpe
den indre ro,
vi kan kjøpe i anførselstegn
«gode» venner,
men vi kan ikke kjøpe
sosiale antenner,
de virkelige verdier
er ikke for salg,
vi må alle gjøre
våre egne valg.*

Anders Stende

Turutvalget informerer

Av Turid Frimo, utvalgets sekretær

Mittlere bro i Basel – by night.

Høstens to turtilbud fra turutvalget er blitt svært godt mottatt. Det er moro for oss i utvalget å kunne fortelle at begge turene er fulltegnet.

Den 21. september reiser 42 LOPere på elvecruise på Rhinen fra Basel til Amsterdam.

Den 28. november reiser 26 LOPere på julemarkedstur til Berlin.

Vi kommer tilbake med fyldige rapporter fra begge turene.

For sesongen 2015 har vi allerede begynt å se på reisemål både her i landet og utenlands. Hvis det er noen som har noen forslag til reiser som kan passe for oss i LOP, tar vi gjerne i mot forslag. Vi regner med å arrangere to turer i 2015 – en på våren og en senhøstes eller i desember. Vi kommer med informasjon i ”Vi i LOP” når vi har funnet reisemålene.

Gravmonumenter Kvalitetsstein!

Produsert i Norge for norske forhold.
Størrelse og form etter kundens ønske. Ta kontakt med ditt lokale begravelsesbyrå for kyndig hjelp og veiledning.

Hartvigsen Begravelsesbyrå
Stakkevollveien 49, 9010 Tromsø, tlf: 77 64 10 00

Nord Troms Begravelsesbyrå
Båtnesvn. 7, 9151 Storslett, tlf: 901 65 144

Brødr. Strand Stenhuggeri as
Produsent av gravminner i 5. og 6. generasjon
www.br-strand.no

KKK-utvalget informerer

Av Turid Mæhre Olsen, utvalgsleder

KURS FOR TILLITSVALGTE

På sentralstyremøtet i juni ble Turid Frimo (Oslo), Gunda Falao Sparre (Bergen) og undertegnede oppnevnt som medlemmer av Kurs-Kontakt-Konferanse-utvalget. Dermed kunne vi starte planleggingen av høstkurs relativt tidlig. Men det har ikke vært praktisk mulig å ha opplegget klart før medlemsbladet går i trykken.

Det blir arrangert to dagskurs i nærheten av Oslo Lufthavn i løpet av høsten.

Invitasjon med program og annen nødvendig informasjon blir sendt pr. epost til alle lag som kan nås slik og i brevpost dit det fremdeles er nødvendig i god tid før påmeldingsfristen.

Velkommen til Femund Fjellstue

Ei hjemmekoselig fjellstue med særpregede rom og hytter ved bredden av innlandshavet

Femunden 700 moh, omkranset av vakre fjell sommer som vinter. Idylliske turstier og løyper fred, ro, rekreasjon, glede og ny energi.

Vårt kjøkken er kjent for hjemmelaget mat det meste hentet fra naturen.

Spisestedet for fjellmat ved alle anledninger fra enkelt personer til grupper, kurs og selskaper.

Kontakt oss for et tilbud!

Femund Fjellstue

Femundveien 3645, 2446 Elgå

tlf 0047-62459541 og 0047-95175989

www.femundfjellstue.no

Illustrasjonsfoto: shutterstock.com

Maj og jeg ble enig om at det var greit å få klarlagt litt detaljer i denne saken, og siden jeg jobber i Nortura som har merkevarene Gilde og Prior, ble vi enig om at jeg kunne være kyllingens talsperson, halal slaktet eller ikke.

Dette synes jo jeg var en strålende ide, siden jeg forteller hele verden at jeg er mat- og vinskribent i et stort norsk medlemsblad, og nå kan slenge på liksom tittelen gravende journalist. Det beste med det hele var at dette kunne gjøres i arbeidstiden, siden vår informasjonsavdeling var på ferie.

Litt fakta: En del av Nortura sin kundemasse er muslimer, derfor har vi en produktserie som heter Alfathi. Den eneste forskjellen på denne slaktingen og vanlig slakting er at alle dyrene er velsignet av en person som er godkjent av Islam Råd Norge. Det vil si at bedøving og avlivning gjennomføres på samme måte som tradisjonell slakting på våre anlegg.

Slik jeg skjønnte det, hadde medlemmet forstått det slik at vi nå skulle velsigne alle kyllinger som vi slakter, og det vil jeg bare avkrefte med en gang.

Nortura er Norges største produsent av kylling, og i utgangen av 2013 hadde vi 461 kylling produsenter som produserte ca. 10 300 tonn kylling for å dekke vår del av det

Kylling – halal-slaktet eller ikke

Agurknytt: Samme dag som jeg gjorde meg klar til å gå på ferie, fikk jeg mail fra Maj (altså redaktøren) som fortalte om et meget sint medlem som hadde tatt kontakt med henne. Grunnen til medlemmets vrede var halal slakting av kyllinger.

Av Birger Frimo.

norske forbruks- og storhusholdningsmarkedet. Av dette blir ca. 1 600 tonn halal slaktet, for å dekke den etterspørselen som er i Norge etter dette. Denne slaktingen er basert på tilbud og etterspørsel, noe som selvfølgelig kan variere noe i fra år til år. I den senere tiden har vi hatt et lite overskudd av halal slaktet kylling på ca. 0,6 prosent eller ca. 9 tonn. Dette har vi da solgt som

vanlig vare, da alternativet er å kaste denne varen, noe vi ikke synes er etisk eller økonomisk riktig.

Jeg avslutter med en rett vi hadde på menyen da jeg jobbet i London. Der var **Chicken Princess** veldig populær og får bli fristelsen denne høsten.

Chicken Princess

Til dette trenger du:
 4 kylling fileter
 3 dl kyllingkraft
 1 ss smør
 30 g champignon i skiver
 1/2 finhakket løk
 2 dl tørr hvitvin
 1 dl fløte
 1 stk. laurbærblad

Fres champignon og løk i smør til det har en gyllen farge, tilsett hvitvin og kok inn til 1/2 parten. Tilsett kyllingkraften og kok dette inn til 2/3 deler.

Nå skal vi pochere kyllingen i denne kraften til de er hvite igjennom, uten å ha blitt tørre. Da er det viktig at kraften ikke foss koker.

Når kyllingen er ferdig, så ta den ut og sil kraften. Tilsett fløten og jevn dette med Maisenna.

Bildet viser en annen variant enn beskrevet i teksten.

Legg tilbake kyllingen og server med gode rotgrønnsaker, ris eller potetmos.

I glasset kan jeg anbefale denne fantastiske gode hvite vinen i fra Piemonte som heter **Giacosa Fratelli Gavi 2011**. Mange mener at Gavi er Italias svar på Chablis, men til en langt hyggeligere pris.

Lykke til!

Minneord – Jostein Fylling

Tidligere redaktør av VI I LOP, Jostein Fylling, er død 85 år gammel. Fylling vokste opp på Bryne og fikk sin grunnleggende utdanning der bl. a. på Rogaland Landsgymnas, Bryne. Han ville bli journalist og tok utdanning i Göteborg. Senere arbeidet han som journalist i *Stavangeren* hvor han også var nattredaktør. Men han ville mer og tok lærerutdanning ved lærerskolen i Stavanger. I 1965 begynte han som lærer ved Time ungdomsskole på Bryne. Men i 1978 var han tilbake i pressa som redaktør i *Jærbladet*. Med Jostein Fylling som redaktør fikk *Jærbladet* et solid oppsving. Bladet ble modernisert og ble et av de mest veldrevne lokalaviser i landet. Opplaget ble doblet fra 5–6 tusen til 13 tusen i hans tid.

Jostein Fylling var ellers aktivt med i lokal politikk. Han representerte Høyre og var bl.a. varaordfører i Time kommune.

Vi som husker Jostein fra hans unge år trodde han ville få en løpebane innenfor teater. Han var aktiv i teaterlaget på gymnasen og spilte bl.a. hovedrollen i "Den Stundesløse". Han var en fargerik person og en mester på scenen. Også i revyer deltok han med glansnummer. Han var en bærende kraft.

Som pensjonist ble han tidlig medlem av *LOP Sandnes og Jæren* og var ofte å se på medlems-

møtene.. Han ønsket ikke å delta i styreverv. Han hadde for mange "jern i ilden" bl. a. i politikken. Da Henning Henriksen ønsket avløsning som redaktør i *Vi i LOP i 2002*, var det naturlig å spørre Jostein Fylling om han kunne tenke seg å være kandidat til redaktørvervet. Etter å ha tenkt nøye gjennom saken, stilte han opp som kandidat. Han ble av sentralstyret valgt som redaktør og ble presentert på landsmøtet i Tromsø i 2003. Han var redaktør fram til han fikk avløsning av nåværende redaktør i 2010.

Jostein Fylling var en sterkt samfunnsengasjert person. Han ble ikke kontroversiell. Han så problemene og han fant veiene til løsning. Han arbeidet i det stille og trykket på de rette knappene. Han lyttet og tok vare på de argumentene som passet til hans helhetssyn.

Vi lyser fred over Jostein Fyllings minne.

Sandnes, den 30. juli 2014.
Per Lygde

Innspill til boligsosialhandlingsplan for Eidsberg kommune

Indre Østfold LOP, som dekker kommunene Aremark, Askim, Eidskog, Hobøl, Marker, Rakkestad, Rømskog, Skiptvet, Spydeberg, og Trøgstad, har utarbeidet dette innspillet. Om stedene er lokale, er prinsippene nasjonale!

Gruppen eldre er ikke en ensartet gruppe. Vi blir flere eldre og lever lengre. Mange er spreke og selvhjulpne lenge. De eldste eldre har ofte mange diagnoser og funksjonsnedsettelse av forskjellige årsaker. Det er viktig at kommunene sørger for at denne gruppen får et individuelt og riktig, kvantitativt og kvalitativt pleie- omsorgstilbud, samt tilrettelagt botilbud siste del av livet.

Det skal etableres 12 nye boliger for "spreke" demente, det er bra. Mye tyder på at disse må være etablert i god tid før 2025. For øvrig er det etter vår mening slik at tidspunkt for å flytte til boliger til denne målgruppen kan utsettes ved å etablere flere dagplasser.

De fleste i alder 67 + antas å ha et etablert boforhold. Men det er personer som bor i leide leiligheter og ikke har kapital til å kjøpe seg annen bolig.

Det er riktig at omsorgsboligene i sentrum skal benyttes til personer med pleie- og omsorgsbehov. Det bør etableres en minimumsbemanning som er tilstede når pleietrengende personer blir beboere. En omsorgsbolig er etter vårt syn ikke en omsorgsbolig før omsorgspersonell er tilstedeværende. I Storgaten omsorgsboliger er det lokaler til personell/ fellesrom for beboere. Dette finnes, så vidt oss bekjent, ikke i David Blidsgate. Kommunen bør kjøpe og etablere en leilighet til slikt formål.

Pleie- og omsorgskrevende beboere som bor i boligene som planlegges sanert (Kløverveien) med behov for

tilrettelagt bolig, må få tilbud omsorgsboliger. Kommunen må bistå med hjelp til lån/husbankstøtte/innskudd. Personer uten hjelpebehov må få hjelp til å skaffe seg annen type leilighet. Det er viktig at kommunen sikrer seg tildelingsrett for noen boliger i nye borettslag, og om mulig hos private utbyggere.

Ved bygging av bofellesskap / boliger i Kløverveien bør det vurderes å bygge på arealet ned mot Storgata. "Grønn lomme" kan det etableres der de sanerte boligene har vært.

Hva med en lavblokk med leiligheter for den valgte gruppe beboere?

Kommunen anbefales å etablere / sikre seg lokaler for et servicesenter, for nåværende Heggvin verksteder og for Velferdsentral / Frivillighetssentral. Herunder lokaler for den type dagtilbud som tilbys på Velferdssenteret i dag. Et egnet lokale for fellesskap og sosialt samvær for flere grupper eldre og andre grupper er et must. En liten kafeteriadrift er viktig for å kunne ha et velfungerende Velferds- /Frivillighetssenter. Lokaler for fot- og hårpleie bør ikke glemmes.

Det er viktig for frivillig arbeid at det finnes gode og sentrale lokaler.

Oss bekjent har kommunen to ganger tidligere søkt om støtte til etablering av Frivillighetssentral, da med negativt resultat. Det viktigste må være å ha frivillige som ønsker å yte noe for andre. Det er også å betegne som hjelp til selvhjelp. Det er viktig å være sysselsatt og ha oppgaver å "gå til". Kanskje er det en "liten gulrot" for dagens hjelpere at de har anledning til å motta litt godgjøring for oppgaver som utføres for brukere. Denne muligheten utgår trolig ved overgang til Frivillighetssentral.

I kommunens boligsosiale handlingsplan er det viktig å vurdere hvor boliger til de forskjellige grupper mennesker skal etableres. Erfaringer med rusbelastede beboere i samme område som eldre har ikke vært positive.

Indre Østfold på stand

Fra venstre.
Lis-Britt
Erichsen,
Randi Frankrig
og Karin S.
Woldseth.

Fredag 20.juni hadde Indre Østfold lokallag stand på OBS Stormarked, Slitu.

Randi Frankrig,
leder, Indre Østfold
LOP

Fra LOP sentralt deltok daglig leder Karin S. Woldseth. Mange interesserte var innom og fikk med seg lagets brosjyre. Der informeres det om lokallaget og om LOP sentralt. LOPs Helse- og omsorgsutvalg og Pensjonsutvalg arbeider aktivt innen sine områder mot politisk miljø. LOPs turutvalg tilbyr medlemmene interessante reisetilbud.

Lokalt legges det vekt på å videreformidle informasjon fra sentralt hold. Styret ser det som viktig å tilby aktuelle temaer på medlemsmøtene samt sosial samvær med god bevert-

ning. Styret søker å være mest mulig informert ifht kommunenes tilbud til den eldre befolkningen, og gir innspill der det er aktuelt.

IØ lokallag er representert i LOP sentralt med en representant i turutvalget og en i redaksjonskomiteen til "Vi i LOP".

Vi ønsker velkommen til møtene og som medlemmer Alle pensjonister, uførepensjonister over 62 år, som har arbeidet i offentlig virksomhet er velkomme som medlemmer. Deres ektefeller/samboere er også velkomme. Neste møte blir 18.september. Et av teamene er Indre Østfold Helsehus ved styreleder Petter Schou. Møtet annonseres i Smaalenenes Avis og i Rakkestad Avis.

Oppfriskningskurs

For medlemmer og deres ektefeller /samboere arrangerer Indre Østfold LOP "Oppfriskningskurs" for oss som har hatt førerkort lenge. Dette skjer 8., 15. og 22. oktober. Sjøførlærer Arne Moberg skal holde kurset. Kurset arrangeres gjennom et samarbeid Moberg har med MA (Motorførernes Avholdsforbund). Den som ønsker det, kan etter avsluttet kurs avtale kjøretime med Moberg. Det benyttes egen bil. Kurset holdes Gamle Mysen skole / Kulturtorget.

Kursleder Arne Moberg

Randi Frankrig, lokallagleder

Kulturhistoriske opplevelser i Trøndelag

Mandag 2. juni la 26 medlemmer av lokallaget i Trondheim ut på en busstur som inneholdt en rekke kulturhistoriske opplevelser.

Tekst og foto: **May Helland**

I løpet av dagen besøkte vi Falstad, Frosta og Tautra i Nord-Trøndelag. Alle steder som på ulik måte har skrevet seg inn i norsk historie. Første stopp gikk til Falstadsenteret som er et minnested og menneskerettighetscenter lokalisert i den tidligere tyske fangeleiren Falstad. Like i nærheten besøkte vi retterstedet Falstadsko- gen. Her ble minst 220

personer henrettet i 1942-43. I løpet av årene 1945-52 ble totalt 49 graver funnet i skogen. Trolig er det fortsatt ukjente graver i skogen. Dette besøket gjorde et meget sterkt inntrykk på oss alle.

Derfra gikk turen til Norges eldste lovting (Frostatinget) fra ca. år 600. Her ble vi fortalt at

man antar at Frostatinget startet opp sitt virke allerede omkring 400 tallet, og at det på den tiden omfattet åtte trøndelagsfylker. Lovbøkene ble for øvrig oppbevart i en kiste i kirken. Vi følte på mange måter at vi var på hellig grunn da vi fikk innføring i Frostatingets arbeid på den tid.

Turen ble så avsluttet med et besøk på Tautra Mariakloster. Her holder sju cisterciensnonner til. I tillegg til den vakre klosterkirken lå også ruinene etter cisterciensermunkenes klosterkirke fra år 1207 og frem til reformasjonen. Dette ble også en spesiell opplevelse for mange av oss, da vi sjelden eller aldri har besøkt et nonnekloster tidligere.

Vi oppfordrer alle LOP medlemmer som besøker Trøndelag, om å ta turen innom et eller flere av disse stedene. Det vil uten tvil bli noe man vil huske tilbake til med glede.

Vårtur til Angvik Gamle Handelssted

Denne våren vart det tur for medlemmane i LOP Molde og omegn.. Etter fleire framlegg vart me samde om at målet skulle vera Angvik Gamle Handelssted ved Tingvollfjorden på Nordmøre. Det hadde gått gjetord om staden, og nyfikne som me var, valde me å dra dit.

Av: Morten Lerø

Dessutan hadde kongeparet nett vore gjester der og staden hadde fått mykje skryt i høve vitjinga deira. Ramma for turen var den beste - i slutten av mai. Snøkledd fjell, grønne lier, vårgule blomar og ein høglå himmel.

Angvik var frå århundre attende eit senter for ferdsel og handel på nordvestlandet. Men då Krifastsambandet var ferdig i 1992, vart det slutt på ferga og turist- og godstrafikken som hadde gått gjennom bygda.. Forretningsmannen Stig O. Jakobsen har røter frå staden og har i årevis hegna om heimstaden sin. Han har saman med andre eldsjeler utvikla Angvik til eit levande og blomstrande lokalsamfunn.

Jakobsen, sjefen sjølv, tok i mot oss på den gamle fergeleimmen. Denne var nå ein del av brygga til hotellet. Der fortalde han både om saga til slekta og om utviklinga i Angvik. Hovudhuset, som før var tønnefabrikk, er gjort om til Hotellet Angvik Gamle

Handelssted. Hotellet vart utvida med fleire sengeplasser i vår. Bilete over syner kor vakkert det ligg ved fjorden.

Etter innleiinga på bryggja, tok han oss med over til Museet Handelshuset Angvik og fortalde korleis slekta kom til å prege samfunns- og næringsliv på Nordmøre. Me fekk høyre om dramatiske hendingar og om konflikstar i slekta, i bygda og med styresmaktene.

Ein autentisk landhandel var innreidd og her har ein samla eit stort utval både av varer og innbu frå tida som var.

I eigen garasje, nypussa og fine, stod den gamle bussen fra Angvik Auto og ein åpen kabriolet, begge framleis køyrbare. Busselskapet har vore i drift frå 1920-talet og fram til i dag.

Ellers husa museet maskinar frå tønnefabrikken, fra det lokale e-verket, som vart grunnlagt i 1912, og fabrikksgaga frå møbelfabrikken. Det var inspirerande og interessant å vandre rundt i museet. Me vart impo-

nerte over kor mykje som var samla og kor systematisk det heile er synt fram.

Me fekk gode døme på kor driftige forfedrene og slekta har vore.

Hotellet legg stor vekt på at maten som vert servert skal smake av tradisjon. Me fekk ein velsmakande lunsj; bacalao fyrst og eplekake med is til dessert. Sidan kokken var hollandsk, vart det hollandsk vri på bacalaoen. Svært velsmakande med slik vri og.

Angvik har fostra ein lokal kunstnar, Tore Bjørn Skjølsvik, som er kjent

langt utafor bygdegrensa. Han var dyktig innan fleire sjangrar; skulpturar, bilete og malerier. Han hadde fått sitt eige galleri knytt til hotellet og mange av verka hans var samla der. Me fekk ein ekstra attraksjon på programmet med ei vandring gjennom galleriet. Me vart imponerte og oppglødde. Så mykje vakker og variert kunst samla på ein stad! Sjølv den mest kresne lot seg imponere.

Turen til Nordmøre synte seg å verta eit godt val og vart svært vellukka. Me som var med vart ei god oppleving rikara og betre kjende med kvarandre.

Turdeltakerane samla framom Galleriet Tore Bjørn Skjølsvik

Fra Sandefjord til Smøgen

Mandag 26. mai kl. 09.00 ble 32 glade deltakere hentet i buss ved "Forsmann" av vår faste turoperatør Odd B. Første stopp var ombord i "Color Viking" hvor alle hygget seg med god mat og taxfreehandel.

Tekst og foto: Lillian Heggem

Fra Strømstad kjørte vi rake veien til Smøgen. Odd B. hadde ordnet hotellrom på Smøgens Hafvsbad. Hyggelig hotell med rene, pene rom. Etter at alle var vel installert var det god tid før middagen. Noen gikk tur langs bryggene, andre satt på terrassene ved hotellet, var i basseng og badstu og en var tøff nok til et sjøbad. Tiden går fort med prat og latter.

Tirsdag morgen gikk vi ned til brygga hvor M/S "Soten" hadde avgang kl. 10.00. Været var strålende denne dagen og, men en del vind. Kaptein ønsket oss velkommen om bord og han var flink å fortelle. Soten kanal strekker seg fra Smøgen til Hunnebostrand. Turen tar 1,5 time hver vei. Kanalbyggingen startet i 1931 og var ferdig 4 år senere. I høysesongen passerer ca. 700-800 båter om dagen kanalbrua. Om bord kunne vi kjøpe kaffe, mat, vin etc. Det var mye å se fra båten, og kapteinen berettet om selve turen og om Smøgen. Han fortalte

Mye bagasje skal håndteres ved bussen.

om store sildeforekomster i årene 1877 til 1906 med over en million tønner sild i året. En periode var det 49 innbyggere og 69 kroer. I 2005 var det 1437 fastboende. Attraksjonen er fin natur, klart vann og fine strender. Over brua fra Smøgen ligger Kungshamn med fabrikkene Orkla og Lerøy som gir industriarbeidsplasser med fiskeforedling, oppdrettslaks, røkelaks etc.

Onsdag kl. 11.00 startet hjemturen i samme, fine været. I bussen fortalte lagets leder Paul Wirkola at Evert Taube hadde sin debut i Godtemplarlokalet i Smøgen i 1918. Første stopp var på Nordby kjøpesenter hvor vi tilbrakte 1,5 time med handel og en matbit. Vi tok fergen Moss-Horten og videre til Sandefjord. Trafikken var stor da vi

nærmet oss hjemlige trakter, men alt gikk bra og bussen ankom Sandefjord kl. 16.45.

Dette var en strålende tur på alle måter og værgudene var så avgjort på vår side denne gang. Lagets leder takket alle og enhver for en hyggelig tur og håpet samtlige ville delta på våre møter.

NOR DIESEL A.S

LEVERANDØR AV ALT TIL BILEN
OG INDUSTRIEN

- Diesel-, skips- og bilelektrisk spesialverksted
- Autorisert Bilverksted
BOSCH Servicesenter

Stakkevollvn. 69 • 9292 Tromsø
Tlf. sentralbord 77 61 56 00
Verksted 77 61 56 09
Se våre hjemmesider:
www.nordiesel.no

LOP tilbyr rådgivning

Pensjonssaker:

Hans Erik Pettersen
mobil 905 45 413
e-post: hanssep@online.no

Arv/booppgjør/testamente:

Birgit Kristensen - mobil 412 18 044 -
e-post: skiftevei@live.no

Vel overstått vakker, varm og solfylt sommer

Høsten står for døren, og det blir med stor aktivitet. Sentralstyret skal ha sitt første ordentlige møte, dette blir både med de vanlige sakene, men også skal vi gå gjennom handlingsplan og mål for tiden fremover, som ble vedtatt på Landsmøtet i Bergen.

Både det sentrale Turutvalget og Kurs-kontakt-konferanse utvalget skal ha ulike arrangementer, og jeg regner med at både Pensjonsutvalget og Helse- og omsorgsutvalget får nok å henge fingrene i, når det politiske Norge våkner til liv igjen. Vi skal sørge for å være på banen. Vi skal både sees og høres.

En rekke lokallag vil drive med rekrutteringsarbeid i høst. Dette er viktig for organisasjonen. Vi trenger medlemmer som aktivt engasjerer seg på det lokale

nivået, for mange av de sakene som angår oss, skjer i kommunene rundt om i landet. Derfor vil jeg rette en spesiell henvendelse til alle dere som bor i kommuner der det er lokallag, og som ikke er tilknyttet disse. Meld dere inn! Det koster ikke stort, og dere får så mye igjen. Det er aktiviteter, reiser, møter og ikke minst så treffer man mange hyggelige og engasjerte mennesker. Det er aldri for sent å få nye venner.

Mitt mål denne høsten er å få lokallag i alle fylker. Derfor kaster jeg ballen til dere i Agderfylkene og Finnmark, er det noen av dere som kunne tenke dere å få et lokallag på bena, så hjelper jeg gjerne til. Jeg vet at det er svært mange ressurssterke personer som denne organisasjonen trenger, så kom igjen. Ring meg!

Profileringsartikler – kan bestilles

Fra venstre, stempel, krus, visittkort, notatblokk og nøkkelring! Kan bestilles.

Språkbruk i helsesektoren

Av Per Rasmussen, leder LOP Lillehammer

På Landsmøtet i Bergen i juni laget vi en resolusjon omkring hvilke utfordringer helsestellet har med utenlandsk arbeidskraft og blant annet behovet for opplæring, og spesielt hvordan eldre og ofte med dårlig språkkunnskaper skal forstå disse.

Denne problematikken har vi hatt opp flere ganger også i vårt Helse og omsorgsutvalg. Dog – språkproblemer er ikke bare knyttet til utenlandske arbeidstakere, men også til språkbruken generelt i helsevesenet med mye og del komplisert fagspråk.

Heldigvis synes dette problemet å være forstått – og for oss som blant annet gjennom LOP er med i Eldreråd eller Brukerutvalg er det ositvtt. Utgangspunktet er at god og riktig behandling (kunnskapsbasert praksis) bygger på tre elementer og de er rimelig likeverdige og er:

- tradisjonell skolemedisin

- erfaringsbasert kompetanse fra ulike fagmiljøer
- bruker- eller pasientkompetanse: vi er ulike individer

Det jobbes nå hardt med å lage pasientforløp for ulike områder som

for eksempel brystkreft, hjerneslag og rusrelaterte problemer. Her er brukerkompetanse veldig viktig. Hvordan få en språkbruk i slike dokumenter som er forståelig for menigmann. Etter å ha vært noe med på dette oppdager jeg at det få enkel og begripelig språkbruk er en kjempeoppgave. Får vi det til skriftlig kan vi også få utenlandske arbeidstakere i muntlige samtaler til å bli forstått bedre. Det skjer heldigvis positive ting her!

Symptomer og tegn på hjerneslag

Dersom en eller flere av disse symptomene kommer brått:

S
L
A
G

språk problemer med å snakke eller forstå enkle ord / setninger

lammelse halvslidig nedsatt kraft og førlighet i arm / bein – be pasienten løfte armene

ansiktsskjevhet sliking / snovling – be pasienten vise tenner eller smille

gangvansker faller over mot en side / bein på samme side svikter

RING 113 umiddelbart (ø-hjelp)
Vedkommende har hjerneslag inntil det motsatte er bevist!

www.hjerneslag.no

Støtt våre annonsører!

Vi i LOP

Medlemsfordeler

SATS

SATS er Nordens ledende treningskjede med 108 egeneide treningssentre. Treningen som tilbys er markedets bredeste innenfor kondisjon og styrke, utført individuelt eller i gruppe. SATS har treningssentre i Oslo (22), Stavanger (4), Bergen (6), Trondheim (2), Tromsø (2), Sarpsborg (1) og Drammen (1). De tilbyr LOPs medlemmer 22 prosent rabatt.

Kontaktinformasjon: **SATS Norge AS**, Nydalen allé 37, Postboks 4949, 0423 Oslo.

Telefon 23 30 70 00. Les mer på www.sats.no

Fordeler for LOPs medlemmer med Thon Basic
Inntil 15 prosent rabatt på våre ordinære priser for overnatting i Norge og Sverige.

Inntil 10 prosent rabatt på priser på for overnatting i Brussel og Rotterdam.

Enkel bestilling på internett.

Kontaktinformasjon: Postboks 489 Sentrum, 0105 Oslo, telefon: 815 52 440.

Les mer på: www.thonhotells.no

Finn Carlsen Bussreiser AS arrangerer bussturer i hele Norge og mange steder ellers i Europa. Det de kan tilby LOPs medlemmer er turer i moderne busser som er 'spekket' med komfort. De har tematurer, turer kombinert med kanalbåt og shoppingturer. De tilbyr LOPs medlemmer flotte opplevelser og 10 prosent rabatt.

Kontaktinformasjon: Finn Carlsen Turistbusser AS, Solheimveien 70, 1473 Lørenskog. Telefon 67 91 20 50.

Les mer på www.fcturistbusser.no

escape TRAVEL

Escape Travel AS tilbyr turer over hele kloden. De er største arrangør av elvecruise og spesialister på langreiser og safari. De kan tilby opplevelser på 30 elver og tre kontinenter.

De vil skreddersy turer for LOPs medlemmer.

Kontaktinformasjon: Escape Travel AS, Munkedamsveien 3B Postboks 1591 Vika 0118 Oslo.

Telefon 22 01 71 71. Les mer på www.escape.no.

duka PC

ViKan AS/dukaPc tilbyr LOPs medlemmer PC for seniorer og lesebrett. De tilbyr også god hjelp og veiledning over sin hjelpetelefon og to måneder gratis support-abonnement. Kontaktinformasjon: DuKan AS, Jon Lilletuns vei 3, 4879 Grimstad. Telefon 22 72 26 00. Les mer på www.dukapc.no

nestor seniorutvikling melsomvik

Melsomvikveien 79
3159 Melsomvik
tlf: 33 33 55 00
www.nestorutvikling.no

Nestor seniorutvikling tilbyr kurs til seniorer (55+). Temaer som pensjonsreformen, juridiske spørsmål, økonomi og ernæring står på kursprogrammet. De arrangerer også kurs i data, foto og mye annet. Temakursene og kulturreisene skal inspirere og engasjere til livslang læring og aktivitet. Nestor seniorutvikling er en folkehøgskole for voksne og ligger i vakre omgivelser i Melsomvik, Vestfold. De tilbyr å skreddersy kurs for LOPs medlemmer.

Kontaktinformasjon: Nestor seniorutvikling,

Melsomvikveien 79, 3159 Melsomvik.

Telefon 33 33 55 00. Les mer på: www.nestorutvikling.no

DAG AASBØ TRAVEL

Dag Aasbø Travel AS arrangerer bussreiser, cruisereiser og flyreiser. Vi tilbyr skreddersydde reiser for LOPs alle lokallag. Seniorturer er en av våre spesialiteter. Vi har et stort nettverk av samarbeidspartnere i mange land og tilbyr reiser i Norge, Europa og ellers i verden. Kontaktinformasjon: Dag Aasbø Travel AS, Åsbø, 4980 Gjerstad. Tlf. 37 15 70 31. Les mer på www.dagaasbo.no.

				JOMFRUTUR	STROPP	STOFF	DAMPE	KJØRE- TØY	DRØV- TYG- GER	GLUP- SKE	
				APPA- RAT							
				LEI LYD						ELV- ENE	
				DEKKE- TØY HÅLKE							
						TALL		BIT- TERT ARVET			
			SPORTS- KLUBB			TREG ADV.					
TRU- ENDE		ODDE BAKKE	LIVLIG PLAGG			FASE KVIN- NEN					
				FAM- NAV- FEIL	FRUKT	SOM REGELE	DRET- TET				
			TRÅKK ORAKEL		GANG- ART	SKIPS- EIER					
MORO	FA- TALT		ERT								
HØY- TID			TIR- RER	STREI- FET			DRIKK PLASS				
						VOK- SER DYRET					
VAN- DEL				DÅR- LIGST			RET- NING				
RISTE	TEKKE FER- SKE		LEG- DEL		RØRE		...- KADA- BRA				
						KV- NAV- NEN	M- NAV- NEN ELV				
VÆR- ELSE			TONER			PAR- SPAS- ME	HOS KRAFT				
LØP- ERE ØLISTE			LAV	NIFST VERN							
		LEVER KRYD- DER	TUTE SJO- DYR		PUG- GET	UTROP	FOR- BUND				
SIG- NAL- LAMPE											
BLI ENIGE			DAMP	TEV- LING		LEG- DELER					
STAT			TREET			ADV.	500				

Løsning nr 2-2014 :

LOP ønsker alle medlemmene en riktig flott sommer.

	ENE- BOE- SIDE	LURDNE	HA	RED- TISE	P	VESE	TALL	R	LURER
	ERE	RE	MIT	TEN					
	E	I	RE	I	M	A			
	VE	KK	SLAS	MESTER- GLIDER					
	O	KEP	K	LOR					
	NT	B	PUSS	LESE					
	S	T	L	E	I	R	A	R	T
	K	L	I	P	E	K	R	A	N
	O	L	O	V	E	R	A	K	U
	P	O	T	T	E	T	T	R	O
	E	R	E	N	E	S	A	T	O
	H	O	N	E	N	E	S	A	T
	N	A	T	U	R	E	L	S	K
	S	T	O	R	E	L	S	K	E
	K	O	S	T	E	B	I	N	D
	F	E	N	E	S	A	N	T	Ø
	R	E	I	R	E	T	A	N	T
	Ø	I	R	E	T	R	E	V	I
	K	A	T	T	E	V	A	S	K
	L	A	N	D	E	P	L	A	G
	D	E	L	E	M	M	E	N	E

Vi gratulerer vinnerne som får 5 flaxlodd hver i posten:

Judith Lervik Hansen, Tanum

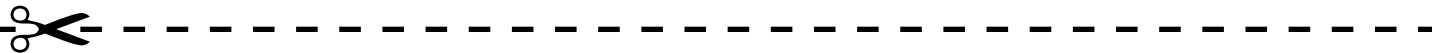
Kåre Pettersen, Grimstad

Kirsti Albertine Jarl, Nittedal

Eivind Kverme, Sandnes

Unni Bjerkholt Roksvåg, Moss

Frist for innsending av løsning i nr 3-2014 er 1. november 2014.

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr/poststed: _____

Løsningsord: _____

Send til tomaholt@start.no eller Vi i LOP, Tømtesvingen 30,2013 Skjetten innen 1. november 2014.

LOP i eldreråd 2011-2015

Gi innspill, still spørsmål – de arbeider for oss!

Fylkeseldreråd:

Hordaland:

Ingrid Linde,
tlf. 55 95 10 87

Anne-Karin Davidsen (vara)
adav@broadpark.no

Nordland:

Berit Lorentsen,
berit.lo@online.no

Nord-Trøndelag:

Tora Lein (vara),
tora.lein@online.no

Oppland:

Per Rasmussen,
prasmus@online.no

Rogaland:

Johan Risa,
johan.risa@kleppnett.no

Ranveig Løge (vara),
ranveigløge@live.no

Anne-Bjørg Hovda (vara),
anne.b.hovda@haugnett.no

Sogn og Fjordane:

Eivind Skjerven (leder),
eivind.skjerven@gmail.com

Telemark:

Evy Brattland,
brattlan@online.no

Annbjørg Mo (vara),
tlf. 35 52 27 06

Kommunale eldreråd:

Askøy:

John Solvik,
jsolvik@online.no

Tor Tønder (vara),
tlf. 56 14 05 80

Bergen:

Kirsten Utaaker,
kirs-u@online.no

Annelise Olsen (vara),
ao38@online.no

Willy Gustafson,
wilgust@online.no

Jorunn Solberg (vara),
jor-solb@online.no

Bodø:

Audun Spjell,
audun.spjell@gmail.com

Fjell:

Ole Konrad Ekerhovd
(leder), tlf. 56 33 14 74

Kjell Nordahl-Pedersen (vara),
tlf. 56 32 14 63

Fredrikstad:

Kåre Høye
kre.hye@getmail.no

Fusa:

Turid B. Ekeberg,
tlf. 908 79 009

Gjøvik:

Ole Wilhelm Kavli,
wilkavli@online.no

Kristiansund:

Øyvind Wæraas,
owaeraas@online.no

Kongsberg:

Jorunn Ulleberg,
arne.ulleberg@getmail.no

Sigrun Holm (vara),
tlf. 32 73 54 53

Lillehammer:

Aagot Flagstad,
flagstad@bbnett.no

Arne Norborg (vara),
anorborg@start.no

Molde:

Alvhild Søsnes,
alvhilds@bluezone.no

Os:

Olav Djuve,
odjuve@broadpark.no

Johannes Bolstad (vara),
johannes.bolstad@bkkfiber.no

Osterøy:

Norvald Vedaa,
nvedaa@online.no

Kari Aarestøl (vara),
tlf. 56 39 41 46

Kari Vikesund,
karivikesund@c2i.net

Rana:

Inga Marie Rushfeldt
(nestleder)
Tlf. 75 15 25 04

Tove Lian,
hel-lia@online.no

Hanna Seeger, (vara)
hseeger@signalbox.no

Mary Bjørnå (vara)
mabjorna@broadpark.no

Sandefjord:

Sonja Lausch-Liseth,
lisson@online.no

Sandnes:

Aase Brit Borsheim,
aase-brit.borsheim@lyse.net

Per Egra (vara),
per.egra@lyse.net

Sarpsborg:

Erling Loraas,
eloraas@online.no

Skien:

May-Brith Brekke,
maybrekk@sf-nett.no

Birgit Glomlien (vara),
birgit_glomlien@hotmail.com

Sola:

Jon Solheim, tlf. 51 65 51 46

Stavanger:

Liv Bodil Kallelid,
tlf. 51 55 60 59

Trondheim:

Astrid Seim Ekland,
aseke@broadpark.no

Tromsø:

Jorunn Rasmussen,
krammu@online.no

Tønsberg:

Oddbjørn Hagen,
od-hage4@online.no

Ullensaker:

Olav Hagen (leder),
olav-hagen@frisurf.no

Arne Myhte (vara),
mythe@live.no

Vefsn:

Turid Mæhre Olsen,
turid.arna.olsen@hotmail.com

Randolf Brattli (vara),
randobra@frisurf.no

Peggy Natvig (vara),
tlf. 996 90 070

Voss:

Kirsten Takvam,
tlf. 56 51 22 47

Gunnar Grove (vara)
tlf. 907 32 720

Vågan:

Bjørg Utnes
bjoer-ut@online.no

Ålesund:

Randi Havnevik Devold,
randi.devold@hotmail.no

Thor Magnussen (vara),
thormagn@online.no

Sjur Brande (vara),
sjur.brande@live.no

Redaksjonen ønsker
alle en fin høst!

Returadresse:
LOP
Stortingsgt. 2
0158 OSLO

LOKALLAGENE

PRESTEFORENINGEN

Astrid Bjellebø Bayegan 909 29 047 abayegan@online.no

AKERSHUS

Nedre Romerike

Solveig Finsrud 944 16 199 solveig.finsrud@gmail.com

Øvre Romerike

Kjellfrid Frankmo 970 92 474 kjellfrid@pms4u.no

BUSKERUD

Kongsberg

Rolf Wallin 32 73 44 07 908 42 165 rolf.henry.wallin@ebnett.no

HEDMARK

Glåmdal

Anna Stearn 975 45 394 annastearn@gmail.com

HORDALAND

Bergen

Gunda Falao Sparre 55 90 10 53 gunda.sparre@gmail.com

Sunnhordland

Vermund Trohjell 53 42 04 42 918 25 257 vermund.trohjell@haugnett.no

Voss og omland

Ragnhild Mølster Lidal 901 18 013 rmlidal@broadpark.no

MØRE OG ROMSDAL

Kristiansund

Karl A. Johansen 971 87 545 karl.johansen@nktv.no

Molde

Bitten Linge 71 25 21 56 bitten.l@online.no

Ålesund

Sigurd Dybvik 70 13 37 60 911 07 120 sidy@mimer.no

NORDLAND

Midt-Helgeland

Åse Floa Steinrud 977 17 534 tove@wika.no

Rana

Tove Lian 75 15 03 02 456 30 948 hel-lia@online.no

Salten

Brynhild Geiring 75 53 93 68 901 70 180 bgeiring@hotmail.com

Vesterålen

Steinar Henriksen 76 12 32 60 474 17 879 steinar.henriksen@sktv.no

Vågan

Reidun Karjalainen 906 86 174 reidun.karjalainen@vagan.kommune.no

NORD-TRØNDELAC

Namsos

Bjørn Kvatningen 74 27 33 23 992 66 705

Steinkjer

Leif Aune 74 14 36 34 994 32 351 leif.kjetil.aune@ntebb.no

OPPLAND

Gjøvik

Elin Onsrud 61 19 17 58 tryon@online.no

Gudbrandsdal

Terje Lindby 481 72 312 tromlin@online.no

Lillehammer

Per Rasmussen 995 07 051 prasmus@online.no

OSLO

Oslo

Lillian Saxegaard 944 99 320 oslo@lop.no

Mattilsynet O/A/Ø

Karin Tubås Andersen 482 70 235 tea8@online.no

Meteorologisk Inst. Seniorklubb

Norvald Bjergene 908 71 523 norwaldb@online.no

ROGALAND

Haugaland

Inger Stolt-Nielsen 916 88 833 inger.stolt-nielsen@hotmail.com

Mattilsynet R/A

Karsten Kjølleberg 916 96 910 kars-tob@online.no

OPPF

Gunnar Nybø 51 69 77 65 nybo.gunnar@gmail.com

Sandnes og Jæren

Synnøve Ladstein 51 66 41 39 916 97 145 sy-lad@online.no

Stavanger

Inger Mydland 51 55 24 33 952 42 079 inger.mydland@lyse.net

SØR-TRØNDELAC

Trondheim

Annbjørg Ulset Evensen 930 30 739 ul-evens@online.no

TELEMARK

Telemark

Evy Brattland 35 55 78 48 986 72 973 brattlan@online.no

TROMS

Tromsø

Arvid Tangen 911 94 801 artang@online.no

VESTFOLD

Larvik

Odd Bjarne Johansen 33 11 12 91 913 99 944 oddbj@online.no

Sandefjord

Paul Wirkola 974 11 902 pwirk@online.no

Tønsberg

Anne-Lise Aune Lee 903 67 550 leenorge@gmail.com

ØSTFOLD

Indre Østfold

Randi Frankrig 922 80 706 randi.frankrig@gmail.com

Moss

Kristian Hjortkjær Hansen 69 25 49 88 909 10 091 kleberget@yahoo.no

Sarpsborg

Ellen-Marie Mikkelsen 908 20 480 ellen-mm@online.no